

Monitoring

- ✓ *Praktijkmaatregelen worden gemonitord, voor inzicht in bijdrage aan verschillende doelen*
- ✓ *Voor veel maatregelen is een nulmeting en na enkele jaren herhalingsmetingen nodig*
- ✓ *Resultaten worden gedeeld met betreffende boeren*

Korte samenvatting

Binnen de context van het project 'Pilot toekomstbestendig landschap Langbroekerwetering' kunnen boeren in het Langbroekerweteringgebied maatregelen nemen die bijdragen aan de doelstelling van toekomstbestendigheid. De maatregelen dragen bij aan verschillende specifieke doelen, zoals stabielere opbrengst, bodemverbetering, klimaatbestendige waterhuishouding, biodiversiteit of minder uitspoeling van nutriënten naar het grondwater. Een belangrijk doel van de pilot is om te leren over het doelbereik van de maatregelen. Daarom worden de maatregelen gemonitord. Afhankelijk van de doelen en het type maatregelen worden verschillende kenmerken gemonitord. Voor veel maatregelen geldt dat het enige tijd kost voordat het effect goed zichtbaar is. Het is dan ook de ambitie om een nulmeting uit te voeren op percelen waar maatregelen gaan plaatsvinden en na bijvoorbeeld twee en vijf jaar vervolgmetingen te doen. Het monitoringsplan, de resultaten en de inzichten worden besproken met de betreffende grondeigenaren en de projectgroep. Bij rapportage naar buiten toe wordt rekening gehouden met vertrouwelijkheid van bedrijfsgegevens.

Meerwaarde voor de grondeigenaar

- ✓ *Inzicht in uitgangssituatie van percelen, zoals bodemleven, chemie, structuur*
- ✓ *Inzicht in effect van maatregel(en) over de tijd*
- ✓ *Vergelijking met andere bedrijven*
- ✓ *Passend bij ontwikkelingen rond doelsturing*

Benodigde basismonitoring

Bij de monitoring van maatregelen wordt ook gekeken naar een vergelijkbaar (deel van een) perceel waar de betreffende maatregel niet wordt uitgevoerd. Dit wordt als controle meegenomen in de monitoring om beter te

kunnen beoordelen wat het effect van de specifieke maatregel is.

Veel doelen in het gebied richten zich op bodemkwaliteit. Daar richt de bemonstering dan ook op, met hieronder enkele voorbeelden:

Doel	Monitoringsmethode	Voorbeeld van maatregelen
Organische stof verhogen, behoud bodemvruchtbaarheid	Analyse bodemchemie, o.a. percentage organische stof, pH, N P, K	Agricycling (compost), kruidenrijk grasland
Bodemstructuur en robuuste waterhuishouding	Waterinfiltratie snelheid meten Profielkuil (bewortelingsdiepte, bodemstructuur, etc) Bulkdichtheid (kwantificeren structuur, beluchting, etc) Bodemvocht Penetrologger (bodemweerstand, storende lagen)	Agricycling (compost), kruidenrijk grasland, aangepaste bemesting
Bodemleven en bodemweerbaarheid	Micro-organismen (PLFA analyse) Regenwormen: bemonsteren 'plag' van 20 × 20 × 20 cm grond	Agricycling (compost), kruidenrijk grasland, aangepaste bemesting

Rondom de uitvoering van de monitoring wordt ook informatie van de boeren meegenomen over de uitvoerbaarheid van de maatregel en inpasbaarheid in de bedrijfsvoering. Deze belangrijke praktische ervaring wordt meegenomen in de rapportage.

Benodigde inspanningen

Voor het goed uitvoeren van de monitoring leveren boeren informatie aan over de ligging en uitvoering van de maatregelen. Vaak

is ook aanvullende informatie over het gebruik van de percelen nodig. In de planning van de monitoring wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de werkzaamheden op het bedrijf. Dit gaat altijd in overleg. Van boeren wordt dus vooral wat tijd voor afstemming gevraagd.

In het algemeen vindt de bemonstering plaats op één moment in het jaar. Voor bodemleven is het najaar het meest geschikt.

